

PREHLAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie september 2014
Plénum

Uznesenia:

spisová značka	PL. ÚS 18/2014
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd“) rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	uznesenie – prijatie na ďalšie konanie – pozastavenie účinnosti dotknutých častí zákona
dátum rozhodnutia	10. septembra 2014
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky čl. 30 ods. 1, 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky čl. 31 4 Ústavy Slovenskej republiky čl. 69 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	<p>Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol doručený návrh 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“) na začatie konania o súlade viacerých ustanovení zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o podmienkach výkonu volebného práva“) s vyššie uvedenými článkami Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).</p> <p>Podstata návrhu spočívala v spochybnení ústavnej konformity napadnutých ustanovení zákona, ktoré podmieňujú možnosť kandidatúry na funkciu starostu obce (primátora) získaním minimálne stredného vzdelania. Navrhovateľ namieta nesúlad napadnutých ustanovení s ústavou v dôsledku zavedenia vzdelanostného cenzu v súvislosti s realizáciou volebného práva, práva zúčastňovať sa na správe verejných vecí a práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok.</p> <p>S poukazom na čl. 125 ods. 2 ústavy a § 38 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) navrhovateľ zároveň navrhol, aby ústavný súd pozastavil účinnosť čl. III a čl. IV zákona o podmienkach výkonu volebného práva, a to z dôvodu, že „ďalšie uplatňovanie čl. III a čl. IV tohto zákona môže vážne ohroziť základné práva a slobody podľa čl. 30 ods. 1, 3 a 4 a čl. 31 Ústavy Slovenskej republiky, vzhľadom na blížiaci sa termín komunálnych volieb, ktorých sa tieto ustanovenia priamo dotýkajú“.</p>
ratio decidendi	<p>Ústavný súd preskúmal návrh na začatie konania a dospel k záveru, že spĺňa všetky predpísané predpoklady na jeho prijatie na ďalšie konanie, a <u>preto tento návrh prijal na ďalšie konanie.</u></p> <p>Posúdenie súladu navrhovateľom napadnutých ustanovení zákona o podmienkach výkonu volebného práva s navrhovateľom označenými ustanoveniami ústavy bude predmetom konania vo veci samej.</p>

	<p>Pokiaľ ide o návrh na pozastavenie účinnosti čl. III a čl. IV zákona č. 180/2014 Z.z., považoval ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovaného prípadu za odôvodnené návrhu navrhovateľa vyhovieť a účinnosť označených ustanovení zákona o podmienkach výkonu volebného práva pozastaviť.</p> <p>Účelom inštitútu pozastavenia účinnosti ustanovení právnych predpisov, ktorých súlad s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou má byť predmetom posúdenia v konaní podľa čl. 125 ústavy je zaistenie účinnej a efektívnej ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) v súlade so zásadami vyplývajúcimi z princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy). V záujme rešpektovania požiadaviek obsiahnutých v princípe právneho štátu je pri tomto type rozhodnutia potrebné zachovať primeranú rovnováhu medzi požiadavkou účinného a neodkladného opatrenia v prospech ochrany ústavnosti na jednej strane a požiadavkou rešpektovania právomoci a pôsobnosti jednotlivých zložiek štátnej moci, ako aj rešpektovania prezumpcie ústavnosti právnych predpisov na strane druhej. Predpokladom rozhodnutia o pozastavení účinnosti právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 2 ústavy, ktoré je svojou povahou opatrením predbežnej a dočasnej povahy, je preto zistenie skutočností opodstatňujúcich záver, že ďalšie uplatňovanie napadnutých právnych predpisov môže ohroziť základné práva a slobody, alebo hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok. Hrozba následkov uvedených v čl. 125 ods. 2 ústavy musí byť konkrétna, závažná a relatívne bezprostredná, čo znamená, že musia existovať skutočnosti skutkovej aj právnej povahy opodstatňujúce obavu, že k aplikácii napadnutých ustanovení právneho predpisu už dochádza alebo v relatívne blízkej budúcnosti dôjde, pričom ich právne účinky sú spôsobilé spôsobiť niektorý z následkov uvedených v čl. 125 ods. 2 ústavy (ohrozenie základných práv a slobôd, hrozba vzniku značnej hospodárskej škody alebo napr. aj ohrozenie či poškodenie iných ústavou chránených hodnôt) v jeho konkrétnej podobe.</p> <p>Zatiaľ čo čl. I zákona o podmienkach výkonu volebného práva obsahujúci právnu úpravu nového „volebného kódexu“ Slovenskej republiky nadobúda účinnosť 1. júla 2015, ustanovenia čl. III a čl. IV zákona o podmienkach výkonu volebného práva nadobudli účinnosť 1. júla 2014. Tieto ustanovenia podmieňujúce možnosť kandidatúry na funkciu starostu obce (primátora), ako aj samotný výkon tejto funkcie získaním minimálne stredného vzdelania v rámci súčasnej účinnej právnej úpravy sú aplikovateľné aj na voľby do orgánov samosprávy obcí, ktoré boli vyhlásené rozhodnutím predsedu Národnej rady Slovenskej republiky publikovaným pod č. 191/2014 Z. z. na 15. november 2014.</p> <p>Tieto ustanovenia bránia osobám, ktoré k poslednému dňu určenému na podávanie kandidátnych listín (21. september 2014) vo voľbách do orgánov samosprávy obcí vyhlásených na 15. november 2014 nepreukážu získanie aspoň stredného vzdelania, kandidovať na funkciu starostu obce (primátora).</p> <p>Ďalšie uplatňovanie čl. III a čl. IV zákona o podmienkach výkonu volebného práva bez toho, aby došlo k posúdeniu ich súladu s ústavným poriadkom, preto môže ohroziť základné práva osôb, ktoré vo voľbách do orgánov samosprávy obcí vyhlásených na 15. november 2014 mienia kandidovať na funkciu starostu obce (primátora) a nespĺňajú ustanovený vzdelanostný cenzus. Prípadné konečné rozhodnutie ústavného súdu, ktorým by boli tieto ustanovenia vyhlásené za nesúladné s navrhovateľom označenými článkami ústavy, by nemohlo spätne zaistiť účinnú ochranu základných práv týchto osôb. Uskutočnenie volieb starostov obcí na základe právnej úpravy, ktorá by mohla byť následne ústavným súdom posúdená ako ústavne nekonformná, by mohlo viesť aj k inému vážnemu nenapraviteľnému následku spočívajúcemu v spochybnení legitimacy ich výsledkov v niektorých prípadoch.</p> <p>Ústavný súd prihliadajúc na uvedené skutočnosti dospel v posudzovanom prípade k záveru, že v čase predbežného prerokovania návrhu navrhovateľa sú splnené podmienky na pozastavenie účinnosti čl. III a čl. IV zákona o podmienkach výkonu volebného práva bez toho, aby to akýmkoľvek spôsobom prejudikovalo konečné rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.</p> <p><u>Z uvedených dôvodov rozhodol o pozastavení účinnosti čl. III a čl. IV zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov.</u></p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>***</p>

spisová značka	PL. ÚS 21/2014
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd) rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	uznesenie – prijatie na ďalšie konanie – pozastavenie účinnosti dotknutých častí zákona – v časti nebolo návrhu vyhovieť, pokiaľ ide o pozastavenie účinnosti dotknutých častí zákona
dátum rozhodnutia	17. septembra 2014
dotknuté články ústavy, ústavných zákonov a medzinárodných zmlúv	čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 145 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky
skutkový stav a základné fakty	<p>Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol doručený návrh predsedníčky Súdnej rady Slovenskej republiky na začatie konania o súlade viacerých ustanovení zákona č. 195/2014 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príslodiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s vyššie uvedenými článkami Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a o pozastavení účinnosti napadnutých ustanovení.</p> <p>Podstata napadnutých právnych úprav spočíva v tom, že zákonodarcu zaviedol preverky sudcovskej spôsobilosti a to aj u sudcov, ktorí boli do ich funkcií vymenovaní pred 1. septembrom 2014. Títo sudcovia majú byť preverení na základe podkladov od štátneho orgánu plniaceho úlohy ochrany utajovaných skutočností (Národný bezpečnostný úrad) a rozhodovať o nich bude súdna rada uznesením.</p> <p>Podľa navrhovateľky zákonodarcu napadnutou právnou úpravou svojvoľným spôsobom zasiahol do právneho postavenia sudcov všeobecných súdov neočakávaným a retroaktívnym rozšírením právnych predpokladov na výkon funkciu sudcu o skúmanie sudcovskej spôsobilosti a to a bez rešpektovania právnej istoty a princípu legálne nadobudnutých práv. V danom prípade došlo k porušeniu princípu deľby moci, pretože na výkone súdnej moci sa má podieľať neústavnými zásahmi aj výkonná moc.</p> <p>S poukazom na čl. 125 ods. 2 ústavy navrhovateľka ďalej požadovala, aby ústavný súd uznesením pozastavil účinnosť napadnutých ustanovení. Tento návrh navrhovateľka odôvodnila tým, že „považuje zásah výkonnej moci do nezávislosti sudcov všeobecných súdov, retroaktívitu napadnutej právnej úpravy a porušenie viacerých princípov tvoriacich obsah materiálneho právneho štátu za také pôsobenie právnych noriem, ktoré by mohli viesť k vážnym a nenapraviteľným následkom, ktoré by sa mohli prejaviť v ochromení fungovania súdnej moci. Toto ochromenie by mohlo byť v priamej spojitosti s právnou neistotou preverovaných sudcov, u ktorých by hrozilo vážne spochybnenie ich nezávislosti počas skúmania ich sudcovskej spôsobilosti spôsobom, ktorý obsahujú napadnuté ustanovenia...“.</p>
ratio decidendi	<p>Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že v porovnateľných situáciách by navrhovateľ mal namietat' svojím návrhom na začatie konania o súlade právnych predpisov nesúlad novelizovaného právneho predpisu, a nie novelizujúceho právneho predpisu s právnymi predpismi vyššieho stupňa právnej sily. Ústavný súd však už vo svojej rozhodovacej činnosti akcentujúci materiálny prístup k ochrane ústavnosti bez zásadnejších výhrad prijal na ďalšie konanie, a teda následne aj meritórne preskúmaval aj také návrhy na začatie konania, v ktorých navrhovatelia namietali nesúlad ustanovení novelizujúceho právneho predpisu s právnym predpisom vyššieho stupňa právnej sily.</p> <p>Zdôrazňujúc už uvedené ústavný súd návrh navrhovateľky predbežne prerokoval, a keďže v tomto procesnom štádiu nezistil dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (pozri tiež bod 19), <u>prijal ho na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde.</u></p> <p>Podľa názoru ústavného súdu sú splnené tiež podmienky na pozastavenie účinnosti § 5 ods. 7 v časti slov „sudca alebo“ zákona o sudcoch, § 74da, § 74db a § 74dc zákona o</p>

	<p>ústavnom súde, § 31 zákona o súdnej rade a § 69a ods. 2 v časti slov „o sudcovi alebo“, § 70 ods. 1 písm. d) v časti slov „o sudcovi a“ a § 84b zákona o utajovaných skutočnostiach (s výnimkou § 1 ods. 2 zákona o utajovaných skutočnostiach, ktorý nie je reálne v hre, pozn.), pretože prípadné následky vykonania previerok všetkých sudcov všeobecných súdov (predovšetkým zhromažďovanie a vyhodnocovanie podkladov úradom) ešte pred konečným rozhodnutím ústavného súdu v tejto veci by boli/mohli byť nepochybne ťaživejšie (z pohľadu iného vážneho nenapraviteľného následku pre sudcov všeobecných súdov i súdnu moc ako takú, pozn.) pre prípad, že ústavný súd návrhu vyhovie ako iba časové odloženie týchto previerok na čas po právoplatnosti meritórneho rozhodnutia ústavného súdu pre prípad, že ústavný súd návrhu nevyhovie. Ústavný súd v tomto ohľade nepovažuje argumentáciu navrhovateľky za neprimeranú, ak tvrdí, že ochromenie fungovania súdnej moci „by mohlo byť v priamej spojitosti s právnou neistotou preverovaných sudcov, u ktorých by hrozilo vážne spochybnenie ich nezávislosti počas skúmania ich sudcovskej spôsobilosti spôsobom, ktorý obsahujú napadnuté ustanovenia...“. Z napadnutých ustanovení (predovšetkým § 31 zákona o súdnej rade, ale tiež z napadnutých častí zákona o utajovaných skutočnostiach) totiž vyplýva, že proces previerok všetkých sudcov všeobecných súdov „z moci zákona“ začal ihneď po nadobudnutí účinnosti zákona č. 195/2014 Z. z., t. j. od 1. septembra 2014 s presnou časovou následnosťou (doručenie dotazníkov sudcom do 30. septembra 2014, vrátenie dotazníkov sudcami do 31. októbra 2014 a následnej – bezodkladnej – činnosti úradu pri zabezpečení (zhromažďovaní a vyhodnocovaní) získaných podkladov, ktorá má trvať nie viac ako 15 mesiacov). Inak povedané, ak by ústavný súd nepozastavil účinnosť napadnutých ustanovení uvedených v bode 2 výroku, vzniknutý následok z pohľadu „de lege lata“ by bol/mohol byť nenapraviteľný a ústavný súd by plnil úlohu ochrancu ústavnosti len iluzórne, hoci mal tomu možnosť zabrániť postupom podľa čl. 125 ods. 2 ústavy.</p> <p><u>Ústavný súd preto rozhodol o pozastavení účinnosti ustanovení § 5 ods. 7 v časti slov „sudca alebo“ zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 74da, § 74db a § 74dc zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, § 31 zákona č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 69a ods. 2 v časti slov „o sudcovi alebo“, § 70 ods. 1 písm. d) v časti slov „o sudcovi a“ a § 84b zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.</u></p> <p><u>Návrhu na pozastavenie účinnosti ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nevyhovel.</u></p>
<p> Použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>Ústavný súd SR: PL. ÚS 9/2014, PL. ÚS 30/95</p>

Spracoval: JUDr. Igor Mihalik

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad sa zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.